

Bijzondere aandacht is er voor de ontwikkeling van het schildersonderwijs, te beginnen bij de gilden in de Middeleeuwen

Blikken doos met kartonnen kleurstalen

NIEUW SCHILDERSMUSEUM IN VESTINGSTAD OVER AMBACHT EN ONDERWIJS

‘Vliegend hemd’ van Elburg

Nederland is een schildersmuseum rijker. Op de zolder van het voormalige Agnietenklooster, waar nu Museum Elburg is gevestigd, worden de vele facetten van het oude schildersambacht in beeld gebracht. Bijzonder is het overzicht voor de ontwikkeling van het schilderonderwijs door de eeuwen heen en de speciale aandacht voor de huisschilders van het oude vestingstadje. Ontdek wie het ‘vliegend hemd’ van Elburg was.

• DOOR WOUTER MOOIJ

Net als zoveel andere vissersplaatsen rond de voormalige Zuiderzee - denk bijvoorbeeld aan Huizen, Urk en Volendam - kende Elburg na de komst van de Afsluitdijk (1932) en Oostelijk Flevoland (1950-1957) relatief veel schilders binnen haar stadsmuren. “Jongens die voorheen met hun vader gingen vissen, moesten opeens een andere broodwinning zoeken. Omdat ze hun bidders vaak zelf onderhielden, was de stap naar het schildersvak niet zo heel groot”, verklaart Anton van Wezep, samensteller van Schildersmuseum Elburg, de beroepskeuze.

Van Wezep, zelf afkomstig uit een schildersgeslacht in Elburg - zijn achterneef is inmiddels de vijfde generatie die tegenwoordig met Blaauw Perioverf vanuit Elburg opereert - heeft deze geschiedenis opgetekend

in de publicatie ‘Huisschilders van Elburg’ (2018) dat hij in opdracht van de oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop schreef. “Naar aanleiding van dit project rijpte de gedachte om een permanente tentoonstelling over het schildersambacht in Elburg te creëren”, vertelt Van Wezep, die ook bestuurslid is van de Stichting Schildersmuseum die een deel van haar collectie tentoonstelt in het Buitenmuseum van het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen. Museum Elburg stelde voor dit nieuwe initiatief een deel van de zolder van het voormalige Agnietenklooster, waar het zelf is gevestigd, ter beschikking. Net als in Enkhuizen is de schilderscollectie die in Elburg valt te bewonderen officieel in bruikleen gegeven door de Stichting Schildersmuseum en enkele particulieren.

Schilderswerkplaats

Wie langs de smalle, oude wenteltrappen naar boven klautert, komt allereerst in de gereconstrueerde schilderswinkel van Jacob Deetman, die nog tot 1972 in gebruik was. Inclusief potmolen en pigmenten om zelf verf te kunnen maken, als ook de nodige schildersgereedschappen en oude verfblikken. Van Wezep: “Ze noemden Deetman vroeger in Elburg ‘vliegend hemd’, omdat hij altijd haast had en met een gemotoriseerde bakfiets door de stad croste waarbij zijn witte schildersjas achter hem aan fladderde.” Een groot deel van zijn werkplaats is in het verleden naar het inmiddels opgegeven Sikkens Museum in Sassenheim gegaan, de rest is nu in Elburg te bewonderen.

< Anton van Wezep, de grote animator achter Schildersmuseum Elburg, in een oude schildersjas in de gereconstrueerde schilderswinkel van Jacob Deetman die in de omgeving bekend stond als 'vliegend hemd'

Verschillende (ladder)bordjes van de familie Weijenberg, die vijf generaties actief was als schilder in Elburg

Beroepsonderwijs

Een leerzaam stukje nostalgie, maar dit beeld kennen we ook van verschillende particuliere schildermusea die ons land rijk is. Ook aandacht voor de diversiteit van de beroepspraktijk van de schilder, door het tonen van (het resultaat van) verschillende technieken kom je bijvoorbeeld ook in Enkhuizen tegen. Wat Schildersmuseum Elburg bijzonder maakt, is het overzicht van de ontwikkeling van het beroepsonderwijs door de jaren heen. “Van de gilden in de Middeleeuwen tot de schildersscholen eind 19e eeuw, de ambachtsscholen (later de lts) in de 20e eeuw en het vmbo nu. Een uniek overzicht, waarbij

we steeds de link proberen te leggen met schilders uit Elburg zelf”, legt Van Wezep uit. Zelf stond hij ook ooit aan de kwast, maar belandde na een korte tussenstop bij de firma Vettewinkel (tegenwoordig Sigma Coatings) in het beroepsonderwijs en was ruim veertig jaar actief voor Savantis. “Vandaar mijn interesse.” Ook Elburg kende in de Middeleeuwen meerdere gilden zoals bijvoorbeeld het gilde van Sint Josef, genoemd naar de patroon van de bouwvakkers. Sint Lucas was de patroon van de kunstambachten waartoe ook de huisschilders werden gerekend. Een gildeboek en een kopie van oude gildebrief uit 1773 maken het allemaal tastbaar.

Decoratieve technieken

Het Schildersmuseum Elburg laat goed zien dat huisschilderwerk, het toepassen van decoratieve technieken en kunstschilderwerk, zomaar in elkaar overlopen. Zeker vroeger. “Als je goed kon tekenen, dan moest je maar schilder worden”, was de toen geldende mores, weet Van Wezep. Verschillende panelen met hout- en marmerimitaties, allemaal oud-prijswinnaars de Landelijk Vakwedstrijden van de Studieclub Schilders (SCS), sieren de wanden van de museumzolder. Gelardeerd met instructies uit het boek van Van den Burg en een oorkonde van Jan Berghuis. Maar ook worden voorbeelden van letterschilderen en kaligrafie getoond, uitgelegd wat vergulden is, het proces van brandschilderen en glas-in-lood in beeld gebracht en de functie van drukrollen om behang te decoreren inzichtelijk gemaakt. Etsen en biezen trekken op jachten en rijtuigen, het komt allemaal voorbij.

Memorabilia zijn ook in het museum te vinden zoals een kleine selectie van de

MUSEUM ELBURG

Het Schildersmuseum Elburg is onderdeel van Museum Elburg, dat onder meer aandacht besteedt aan de geschiedenis van de vestingstad Elburg en het voormalige Agnietenklooster, waarin het museum is gevestigd. Naast enkele permanente collecties kent het museum ook veel wisselende tentoonstellingen. Eind maart is het Schildersmuseum op de zolderverdieping officieel geopend. Het hele jaar te bezoeken tijdens de reguliere openingstijden van Museum Elburg, Jufferenstraat 8, 8081 CR Elburg: dinsdag t/m zaterdag, van 11.00 tot 17.00 uur. Meer informatie: www.museumelburg.nl

Heraldiek: het wapen van Elburg gemaakt door Wibren Dijkstra (landelijke vakwedstrijd SCS 2015)

zesduizend balpennen van schildersbedrijven die oud-leraar Veldkamp van het Cibap gedurende veertig jaar heeft verzameld. En wat te denken van een lijst met de namen van 175 schilders die vanaf circa 1500 in Elburg actief zijn geweest. “De lijst is natuurlijk niet compleet, maar geeft wel een beeld van de vervlechting van Elburg met het schildersvak”, aldus Van Wezep. •

Panelen met hout- en marmerimitaties

Bonnen voor vensterglas uit WOII